

בישא" של השלטונות. היה לנו פרד מסור לבעליו אך שונא בלב ונפש לזרים ולא הניחם לגשת אליו. אף-על-פי-כן לא סמכנו על נסים ונעלנו אותו באורווה. יום אחד עבר ג'נדרם בקרבת חצרנו ובדיוק בו ברגע התחשק לו, לפרד שלנו, ל-השמיע צהלה קולנית במלוא גרונו. הג'נדרם השיב בקריאה צוהלת: באר'ל (פרד) ורץ ישר אל האורווה. לא היתה ברירה פתחנו את האורווה והפרד נלקח. כעבור יומיים החזירוהו אלינו. לא הניח להם לקרב אליו.

בשל כל זאת, נאלצנו לסגת צעד אחורנית מ"הישגינו בחקלאות מתקדמת", ולחרוש שדותינו בשוורים ובמחרשה ערבית שקראנו לה — לא בלי גאווה על מחרשת הסוק ששימשה אותנו מאז היותנו עובדי אדמה — "מסמר".

למעשה — היה יתרון גדול, בתקופת המלחמה, לשוורים, על הסוסים או הפרדות; ראשית, כי אותם לא החרימו ולא לקחום לסוכרה; ומה שלא פחות חשוב — הזנתם היתה זולה ומצויה. בחורף היו האכרים ממלאים את האבוס תבן ו"ממליחים" (בעזאלצען — בלשונם), חופן גרגרי כרשינה מעל התבן; ועם בוא האביב — יוצאים לשדה בשעת בוקר מוקדמת, מניחים לשוורים לרעות 2-3 שעות, חורשים 5-6 שעות ושוב לרעייה עד הערב.

השלמנו, איפוא, עם "הנסיגה", קנינו שני זוגות שוורים והעבודה במשקנו התנהלה כמו אצל רוב האכרים במושבה ואצל שכנינו הפלחים הערבים.

את השוורים קנינו באביב בעונת זריעת התירס באדמת המרג'. והואיל ויהודה נעדר תכופות מהבית בגלל סוכרה או עיסוקים אחרים — נפל בחלקי לצאת עם עמנואל ל-שדה ולטעום טעמה של צעידה איטית בעקבות צמד שוורים, אוחת בימיני בידית המחרשה ומלמד הבקר בשמאלי. וכי